

BOEKEN

redactie: Henk Maassen (h.maassen@medischcontact.nl)

Zorgwetgeving

De serie 'Gezondheidswetgeving in de praktijk' wil actuele informatie geven over ontwikkelingen in gezondheidswet- en regelgeving. Ze bestaat uit een combinatie van boeken en actuele informatie in een online vakbibliotheek. Onlangs verscheen in deze reeks *Herziening overeenkomstenstelsel zorg* van Hermans en Van Donk, dat niet alleen uitvoerig uitleg geeft over de recente herziening van de wettelijke regels die contracten in de zorg beïnvloeden, maar ook een tamelijk gedetailleerd en uiteraard vooral juridisch beeld schetst van de (te verwachten) toekomstige regels in het kader van de nieuwe Zorgverzekeringswet, die zoals bekend de huidige Ziekenfondswet en het daarin verankerde overeenkomstenstelsel zal gaan vervangen. Ook aan het mededingingsrecht - in casu de rol van de Nederlandse Mededingings Autoriteit (NMA) -, de nieuwe wet HOZ (Herziening Overeenkomstenstelsel Zorg) en bijbehorende, relevante jurisprudentie besteden de auteurs de nodige aandacht.

Vooraf informatief voor beroepsbeoefenaren die precies willen weten hoe het zit.

H. Hermans & R. van Donk, *Herziening overeenkomstenstelsel zorg*, Bohn Stafleu Van Loghum, ISBN 90 313 4491 5, 192 blz., 45 euro.

Stress en ziekte

De Leuvense hoogleraar en psychiater Boudewijn Van Houdenhove hanteert zijn pen vaardig. Regelmatig verschijnen van zijn hand boeken over (vaak chronische) aandoeningen die zich op het grensvlak van het psychosociale en het somatische domein bevinden. Hij weet daarbij zowel voor de leek als voor de algemeen georiënteerde medicus (zoals huisarts, bedrijfsarts, sommige tweedelijns-specialismen) interessante perspectieven en overzichten te bieden. Bovendien gaat hij altijd zeer goed gedocumenteerd te werk en kan hij, zo blijkt steeds weer, bogen op een lange, klinische ervaring.

Al die kwalificaties gelden ook voor zijn jongste publicatie: *In wankel evenwicht. Over stress, levensstijl en welvaartsziekten*. In acht hoofdstukken zet hij daarin het stresssysteem uiteen en legt hij uit hoe verstoring daarvan oorzaak kan zijn van depressieve klachten, hoe bij hart- en vaatziekten, obesitas en diabetes een ongezonde levensstijl, stress en genetische aanleg 'een vicieus samenspel' aangaan, welke rol het immuunsysteem ('ons zesde zintuig') daarbij speelt en beargumenteert hij in hoeverre aandoeningen zoals diabetes type II, depressie en CVS als welvaartsziekten zijn te beschouwen.

Centraal in Van Houdenoves betoog staat het begrip 'allostasis', dat hij leent van de Amerikaanse wetenschapper Bruce McEwen. Allostasis verwijst naar 'voortdurend veranderen en toch gelijk blijven', de basisvoorwaarde voor leven en overleven en de 'essentiële functie' van het stresssysteem. Volgens Van Houdenhove gaat het nadrukkelijk om iets anders dan het veel bekendere concept homeostasis: dat wijst veel meer naar fysiologische vormen van evenwicht, binnen enge, vastgelegde grenzen: de lichaamstemperatuur, het zuur-base-evenwicht in het bloed en cetera. Allostatische processen zijn dynamischer en hebben

een breder bereik: bloeddruk, hartslagritme, bloedsuikerspiegel, adrenaline- en cortisolspiegels. Als de belasting zich opstapelt en daardoor het stresssysteem uit balans raakt, is er sprake van *allostatic load* (te vertalen als 'ondermijnende belasting').

Voor Van Houdenhove is dit niet louter theoretische haarkloverij. Een dergelijke kijk op de zaak heeft medisch-praktische implicaties. Vooral zijn visie op 'ziekten' als CVS, fibromyalgie, multiple chemische gevoeligheid en dergelijke is interessant. Wie het recente advies van de Gezondheidsraad over CVS kent, kan zich niet helemaal onttrekken aan de gedachte dat zijn inzichten een belangrijke rol hebben gespeeld (hij was lid van de commissie), maar dat zijn boek helderder is in de weergave van zijn standpunt dan dat veel bekritiseerde rapport.

In grote lijnen zegt ook Van Houdenhove dat het bij deze ziekten of klachtenpatronen gaat om een ontregeling in het psychobiologische systeem. Maar Van Houdenoves positie is subtiel, want het lijkt hem geen goed idee om CVS en fibromyalgie op te vatten als 'functionele somatische syndromen'. Hij pleit ervoor ze aan te duiden als 'stressgebonden pijn- en uitputtingssyndromen', want gemeenschappelijke kenmerken zijn fysieke en mentale uitputting die gepaard gaat met abnormale pijngevoeligheid, en een geschiedenis van langdurige lichamelijke en/of psychische overbelasting, met een kettingreactie van neurobiologische ontregelingen als gevolg. Van Houdenhove maakt duidelijk dat zijn benadering twee voordelen heeft: ze biedt zowel een springplank voor therapeutisch, klachtgericht ingrijpen, als voor doelgericht wetenschappelijk onderzoek, dat uitgaat van de beredeneerde aanname dat alle vormen van chronische vermoeidheid en pijn uiteindelijk berusten op een neurobiologische basis. En dus wel degelijk een (neuraal) substraat hebben en tussen de oren zitten, maar op een wat andere en complexere manier dan veel betrokkenen en hulpverleners denken. Hij vindt verder dat het belang van sociaal-culturele factoren bij het ontstaan van 'modeziekten' niet moet worden overdreven (media maken mensen niet ziek) en dat artsen ervoor moeten waken dat patiënten met dit type klachten hun toevlucht zoeken tot het onzekere alternatieve circuit.

Zijn Van Houdenoves inzichten echt nieuw? Nee, strikt genomen niet. Wie de literatuur volgt, had ook op eigen kracht een heel eind kunnen komen - zie ook het zeer uitvoerige notenapparaat dat de Vlaamse psychiater aan zijn beschouwingen toevoegt. Dat neemt niet weg dat Van Houdenhove een goed en vooral actueel boek schreef.

Boudewijn Van Houdenhove, *In wankel evenwicht. Over stress, levensstijl en welvaartsziekten*, Lanoo, ISBN 90 209 6020 2, 330 blz., 17,95 euro.

